

SZABOLCS.

Vegyes tartalmu hetilap.

Megjelenik minden vasárnapon.

(Egyes szám ára 10 kr.)

Kiadó-tulajdonos: Répási István.

Előfizetési árak:

Egyes évre	4 ft.
Fel évre	2 " "
Három évre	10 " "

Szerkesztői iroda és kiadó hivatala: —
 hová a lap egy szelvény mint anyagi
 részét tárgyazó állományok, egy szelvényt
 a hirdetések a minden felszólalások
 intéződik.
 n.-debreczeni utca 1470. számú
 Figezky-féle ház.
 Bérmentellen levének csak ismert körök
 föl fogadjának el.
 A kéziratok nem adának vissza.

Hirdetési díjak:

Minden 4 hasábon postai-sor egyeztetési
 hirdetésnél 5 kr., többesnél 4 kr.
 Terjedelmes hirdetések többszöri beki-
 tésén, kedvezőbb feltételek alatt or-
 dírozottak.
 Minden egyes hirtetés után kiadó-
 díj 30 kr.
 A nyílt-térben minden négy hasábos
 hirdetés-ár díja 20 kr.
 Az előfizetők, a hirdetések meg-
 szabásánál, 20% -nyi kedvezmény-
 részesülnek.

Eperjeske, 1876. január 18.

Motto: „At vagyok hatva azon hitöl, hogy az emberiség boldogsága a lehető legmagasabb civilizáció és felvilágosodottságon alapul.”
 „Az elszórt és irány nélküli tehetségek, ha egy központban egyesülnek, ha ter nyílik közös tevékenységre, egymást támogatva és buzdítva, fokozott munkásságot képesek kifejteni.”
 Gr. Széchenyi István.

Most egy éve örömmel irtam, V iz-szapillantás" című cikkemet, meggyék 1874. évi közművelődési és társadalmi mozgalmairól, mint e lapnak akkor is egyik rendes munkatársa s a jelzett kérdésekkel foglalkozó rovat vezetője. — Volt tárgy, a melyről lehetett írni. Volt mozgalom a társadalmi élet terén. Egyeleteink megszerezték működtet derekasan. Kevés utanjárással sok örvendést adhatott lehetett összeállítani, a mint erről ma is meggyőződhetik, ki ama cikket utoljára átnézi. Egy ily visszapillantásra ma sem vólnék rest. — De akármiként erőltetik emlékeztetéseinket, bármint gyenge-vezették is fel szemünket, még sem tudunk oly mozgalom, annyi adatot találni az 1875-ik évben meggyék társadalmi életében, mint az előbbiben. Mindenfélle között, mely hallgatás, mintha hőmezőkön járnánk, nagy rendben volna minden.

Az előbbi években özönnel hozták lapjaink a tudósításokat az egyetlek alakulása, gyűlés tartása, vagy ennek lefolyásáról. Most: sehol semmi hang. Szalmattiz volt, a mi előttünk lobogott.

Pedig a feladatok, melyek kérdéseket álltak előttünk eddig, most is megfejtetlenül vannak közművelődési ügy, mint társadalmi életünkben.

Egészséges társadalmi életnek s a humanizmus szemle elterjedésének legfőbb mérve azon egyeztet és mozgalom, melyet a civilizáció terjesztése s a segélyre, támogatásra és ápolásra szorult kicsinyek, vagy magunkkal is tehetetlenek lett öregek és szerencsétlenek iránt kifejt, megindít.

Mi mindent csak a kormánytól várunk. Mozdulni se tudunk, úgy látszik nem is akarunk, hacsak az nem tuszokol,

sem üszkökél mos-untalanul szellemi és anyagi téren egyaránt. Pedig biz az mostanában sült galambbal nem igen keesgethet bennünket sem itt, sem ott.

És még sem ismerjük el, hogy kis-korunk vagyunk, járszalagra, vezetőre van szükségünk. Mert ha nem így lenne, azt hiszem, hogy tennék talán társadalmi téren magunktól valamit; adnók hacsak némi jelét is a nagykorúságnak! Pedig át vagyunk hatva, legalább így mondják uton-utfélen, a nagy Széchenyi jelmondatától, hogy az emberiség is így nemzetünk boldogsága s jóvője is a lehető legnagyobb civilizáció s felvilágosodottságon alapul.

Meg is kísértették egyes lelkes, buzgó hazafiak s ügybarátok a civilizált fejlődés végett mozgásba hozni minden eszközt, a központban úgy, mint a megyékben. — Így történt nálunk is. De néhány év alig telt el s dugába dől minden. Sok egyetlünk megszűnt, vagy ténlenül hallgat, vagy haldoklik. A demokrata körök felszólaltak. Olvasókörökünk hasonlóképpen. Népkönyvtárakat nem is állítottunk. Kisdődödünk sincsenek, nem is voltak. Segélygyűleteknek híret is alig hallottuk. Egy kórháznak van, arra is adóként kell kivetni a fenntartási költséget, mi csak néhány krajczár s így sem akarjuk fizetni.

Hol van ugyan a liha? hol rejlikhetik a pangás oka? hogyan történhetik, hogy a mi társadalmi életünkben minden kezdeményezés meghusnol?

Véleményem szerint legfőbb ok az, hogy a kiknek legelőli kellene járni, nincsenek sehol. A kik észszel, szellemi, erkölcsi, anyagi támogatással járhatnának a közművelődés ügyének előmozdításához, a társadalmi bajok, nyomorok enyhítéséhez: kihúzzák magukat, félre vonulnak. Erten, a nagyobb birtokos osztályt s az értelmiség aránytalanul nagy részét általában. Az igazság és az alkalommal a használni akarás erős vágya, számmelküli társadalmi bajaink látása parancsolja, hogy öszinte legyenek.

Mindenki látja, tudja, de elhallgatjuk, elnézzük, hogy a fentjelzett birto-

kos osztály s az értelmiség nagyobb része mulatságokra, ünnepekre, kártyára, cigányra, lóra, kutyára s mit én tudom, hogy minő hiabavalóságokra szűszakat, ezreket költ. Az ezreket nem csak egy odavetve, nagyítás kedvéért irtam: hanem tapasztalat után — Embertársaiért, a köjöt, közművelődés előmozdítását célzó intézkedések, egyleti cselekedtek a krajczárokat, egy pár forintot is áldozatnak tekint; ha ugyan nem sajnál enyieséket is adni.

Semmi sem természetesebb, mint az előttem, hogy az efféle leleplezéseket is épen azok hallják meg legkevésbé, kiknek leginkább mondvá vannak; mivel az irodalompártolás (majd ugy fejeztem ki magam, hogy az újságolvasás) nem tartozik főbb értevények és érdemeik közé.

Hogy az általam oly buzgón és magam sem tudom most már hanyad-sor sürgötött társadalmi és egyleti tevékenység, mily udvös eredményeket mutathat fel, e végett hivatkozhatunk Északamerika, Hollandia, Sveicz és Angliára.

És itt, egy szakember idevonatkozó tanulmánya alapján, egy néhány idézet állítok össze, buzditó példánul s lelki gyönyörültségül azoknak, kik a közművelődés minél nagyobb mérvben elterjedését óhajtják. Részemről életemben statisztikai adatokat nagyobb élvezettel nem olvastam, mint épen az alábbi közlendőket. A könyv, melyből idézek: „Sveiczban és Bajorországban szerzett tanulmányok.” Szerzője: Molnár Aladár. Itt kiválóan most csak az „egyetlek és az egyleti tevékenység” cz. szakaszra hivatkozom. Bár hazánk minden igaz fia elolvassa eme könyvet, hogy tanulna e maroknyi szabad és független nemzet példáján nemzetéért lelkesülni s cselekedni társadalmi téren, egyleti tevékenység által, minthogy másként megközelítőleg sem használhat annyit, mint az ily körök és intézmények közvetítés által. Erre serkentette kortársait már a nagy magyar, Széchenyi gróf is, mottóul választott soraiban.

Erre, midőn így írt: „minél magasabbban születik az ember, minél gazdagabb, értelmesebb, függetlenebb, annál nagyobbak kötelességei embertársai, hazája irányában.” Erre, midőn szóról-szóra ezt írta egy fröngu nőkönyvének. — Hunyady Julia grófnő volt ez: „Reményem, hogy te nem vélekedél félelemmel, hogy úgy a hidd rólam, hogy én életemnek legszebb éveit arra fogom fordítani, hogy végre is egy pár lovat futtassak, vagy egy dohánytöszdét állítsak fel. Azt találok, hogy a pipaszag époly kellemetlen, mint az istállószag és csak nagy önnemtagadással vagyok képes ily rosszszagú intézményeknek szószólója lenni, mint a löverseny és a Kassinó! Azonban én ártalmatlannak tartom ez eszközöket, de elégségesek arra, hogy honfitársainkat medvebarlangjaikból lassankint kicsaljuk, egy helyen egyeítsük, egymás között és miveltebb emberekkel megismertessük.” — (Sajnos, hogy sok fömberünk a „rossz szagú intézményeket” félreírta ma s az eszközt cél-nak tekintti.)

A már nevezett könyvből is idézhetünk számadatokat kivül ily lelkes, szívből származó beszédeket. — Miltók volnának a betanulásra, hogy hus és vérré válnának legalább miveltebb embereinkben az ily tételek: „Az államhatalom miveltebb népet, az egész országban elterjedtet s a nép minden részét áthatott nemzeti közműveltséget soha nem képes teremteni megfelelő egyleti s községi közreműködés nélkül.” Pedig: „a valódi nemzeti önállóság alapja az önálló és eredeti nemzeti közműveltség.” — Még egyet, a mi szintén fontos és nagy horderejű állítás minden nemzete szabadsága, önállósága és függetlenségéért lelkesül hazafiak névé. Ugyanis: Az általános elterjedt közműveltség teszi lehetővé, hogy: „az emberi civilizáció mai fejlettségén szükségelt állami és társadalmi intézmények és rendszabályok az

TÁRCSA.

A beszterezci halász.

— Regény. —

Írta: Augyal Gyula.

(Folytatás.)

— Apjok! — szólt a távozó csapat után tekintve Sára asszony, — én ez urat láttam valaha.

— Régen volt az, feleségem!
 — Régen bizony, ... hej, még akkor!
 — Igazad van, ... de ... hallgass.

II.

Hogy regényünket mentőnkább a való keretbe szorítsuk, eltréink egy kissé személyektől, s feltépettünk egy utjat, ki regényünknek sarkpontját képezendi.

Zólyomi Dávid, mint a történelem is állítja, egyike volt hazánk leggazdagabb, de egyuttal legrejtélyesebb, legkalandosabb férfainak.

Ifjúkorát vajmi kevésbé ismerjük. Hol itt, hol amott tűnt fel, kalandot kalandra halmozva, melyek sokszor a bűnig terjedtek, mely azonban nevezett lelkületében legesekélyebb változást sem okozott.

Igy tartott ez sokáig, megátkozva a kunyhótól kezdve a legdúsabb palotáig, nigen az évek vas foga megöszíté amaz egykor dőlczeg kalandos fit, meg ama nyers, de a nyereségben is varázstelt ajkakat, melyek

sokszor a békés családok fájdalmaiban találtak kikötőt, s oly sok bánatot okoztak, míg végre az üldözöböl üldözött lett.

Zólyomi azonban még akkor is a régi, a korlátlan szabadságot szerető férfi maradt, s ha ifjúkora elmúltával, ha varázsjai megöszültével többé nem is volt a régi dőlczeg csabító ifju, de azért látható volt mindenütt mogorvává lett vonásaival, ösz fűrtével s bűnös, kalandos lélkével, melyek makacságát semmi sem törheté meg.

Ez időtájt építette ama híres faköpnyeget, a beszterezci várat, melyben később jeltelen sírját is lel.

E váras, melynek helyét ma gyömlöcsös kertek foglalják el, kövek közé foglalt, melyen fölbbe vert faszölopökből, s egymásba illesztett gerendákból állt, magásra hányt földszanczoktól s a mai Járat és Tieceze erekől körülvevé.

Terjedelme, a mai helyiség után itélve, nem nagy lehetett, de kedvező helyiségénél fogva a mértőföldre körülöföly lépök miatt megközelítheten volt.

E vár, melynek nyomait földszanczai ma is mutatják — volt Zólyomi Dávid buv-helye.

Mi indította az öreg dugszagad kényurát, hogy élte utónapjait is kalandozásában töltse, s csak elvéte, mint tözött vad terjen meg néha néha várába, örökké titok maradt, mint épen úgy ama roppant kínhalmozás története, melyet ecesdi és beszterezci nagyanában öszehalmozott.

Zólyomi Dávidot a történelem sem tudja bővebben felmutatni.

Erdélyben, a csörtető Aranyos közelében egy kisdud falu látható.

Alacsony, szétszórt házai inkább egy nagyobb területű majorságot, mint falut tüntetnek elő.

E falu, vagy majorság, melyet ezuttal Sölyom-halmának nevezünk, a legnagyobb rendben állott, mely ama nagy keskeny magas-födelű urilak tulajdonosának valóban dicséretére válik.

A füstölög kémények, a tárt kapuk már messziről elárulák — ni a magyart mindig is mindig ily igen jellemezte és jellemzi — az öszinte, keresetlen vendégszeretett.

E mondott, urilaknak nevezett épület különben korántsem volt a maiakhoz hasonló. Néhány tágas szoba, keskeny, félkörbe vágott ablakával, erős tölgya butoráival képeztek az egész mindenségét.

Hanem a sziv, az gazdag volt.

Sölyomhalm tulajdonosát azonban nagyon ritkán leheté látni. Roppant területű birtokai lévén, főleg Magyarországon, Sölyomhalmát csak ritkán látogatta meg. Ha jött, ha érkezett, azt nagyobbra estenként a késő órákban tevé, s ha ment, elutazására a kora hajnal választá, mely körülmény, miután az utazói illetve, könnyen megmagyarázhatók valának, a rejtélyességük közé nem tartozhattak.

Honnan jött, hová megy — senki sem törődött vele, úgy annyira, hogy a majorság lakosai urakat csak mint egy vendégül kezdtek tekinteni, ki az udvarbíró előtt egy éjtelji szállásért eszeng, mint sok mások, kik vagy jönnek, vagy szaladnak.

Erdély az általunk jelzett időben a zavarok és nyomorúság hazája volt. Német, tö-

rök, tatár dulta, s hogy a nyomornak koránja is legyen, elődolt Bethlen István, elő a fosvány I. Rákóczy György, s onták a testvérvért Erdély koronájáért, míg végre aztán a szerencse Sárospatak és Szerencs urának, Rákóczyknak kedvezett.

Sölyomhalm tulajdonosa tehát csak mint vendég jelent meg birtokán. De nem is volt reá szükség. Ott volt Zákó uram, az udvarbíró, s ez mindenben helyettesíté.

Zákó uram talán bővebben tudott volna uráról, ámde ő hallgatott, mint a sir.

Minek is beszélt volna! Járandóságát pontosan megkapta, — a miért aztán ő is pontosan beszámolt urának, — s ez ellen elég volt téve mindennek.

Zákó uram számadásai minden negyed évben megtörténtek. Mely napon, az bizonytalan volt; azonban minden évnegyed utóljára készen kelle lennie, hogy bármikor jöjjon is urala, tiszta jövedelmét azonnal fel tudja szóltatni.

Negyedévenként tehát a tulajdonos rendszeresen megjelent: körül járta a majorságot, megtekinté az ólakat, az alakot, s kiélegetve az udvarmester kezeibe a eseléség illeteit, a feleslegét hosszu társzekerekre rakatta s elszállíttatta.

E társzekerek némelyike aztán Zerín, némelyike Ecesd, némelyike pedig Besztereznek indult.

Mi történt aztán azzal tovább? — azzal az udvarbíró nem gondolt. Ö megteette kötelességét.

— Na csakhogy ez is megtörtént. Sokat adnék valakinek, ha e számadás-napokat arra átruháztanám! — szólt ilyenkor Zákó uram családájához térve.

ország minden részében veszelé nélkül valószínűleg legyenek.

E szépen hangzó idézetek után térjünk már a számadatakra.

„Angliában 1868-ban 20,000 egylet volt, tehát 1459 lakosra esett egy.” „A 41,000 lakosú Basel város kantonban 138 egylet.” Közbe legyen mondva, melynek 265,584 lakossal bírt az 1870-ki népszámlálási kimutatás szerint s körülbelül e szám meg van ma is, de kövte hiszem, hogy ily nagy népesség 38 egyletet tartson fel. Éhez úgy gondolom nem kell oda tennem, mily messze állunk mi ama néphez méltóságát fokozat szerint.

Svájczban csupán segélyegylet van 632. Ezeknek 97,754 tagja, vagyis minden 25; lakosra jut egy társulati tag. E segélyegyletek összes vagyonra 7 millió 872,020 frank. „A legnagyobb összegek — írja szerzőnk — betegekre, özvegyek és árvák gyámoltására s illetégek nevelésére, azontul nyomorékká lett tagok tartására s végre temetésekre fordítottak.” Lövész egyletek, dalárdák vannak minden községben; am azok a nemzet had- és harcoképességének fejlesztésére; im ezek: „a nép kedélyének s izlésének művelésére és hazafias érzelmének táplálására.” Mi ezeket is elkezdjük s isten jóvoltából már bele is untunk. Kiszínylejű a dalárdázás. Pedig mi ránk igazán ránk férne a capite egy kis kedély művelés és izlés nevelés... A temérdek népszelvény, gazdasági, történelmi, természettudományi, muzeumi és önégyetek száma, továbbá „az ifjúsági egyletek” s a „kézműiparos képző egyletek” nem is idezem; mert vége-hossza a roppant sok számadatnak nem volna sokáig. Pedig „ez a mai finnyás izlés” olvasó talán már is beleunt adataim olvasásába; sőt hajlandó azokat nem hinni el. Utasítom a fentemlített könyvre; csakhogy, ha ily gondolkodással feltárja, attól meg épen eljé; mert ott még többet talál.

A két legnagyobb társulatot kell meg egy néhán adattal ismertetnem.

Egyik a „báseli közhasznú társulat.” 1777-ben alapította Isehn Izsák jogtudor a baseli tanácsjegyző. Kivülre még hat fiatal emberből állt alakulási s a társulat Alapítókéje volt 4 Lajos-arány. Ma 1200 tagot számlál; s évenként 60—70 ezer frankot fordít kulturális célokra. Tagsági díj évenként 10 frank. Egyéb bevételeit nagyrészt évenkénti önkéntes adományokból gyűjti. A társulat tőkevagyon 145,130 frank. Feloszlik a társulat 26 szakbizottságra s ezek által teljesíti roppant fontosságú társadalmi és közművelődési s humanistikus feladatait.

Másik: „a sveiczi közhasznú társulat” (Schweizerische gemeinnützige Gesellschaft). — Hatásköre, az előbbinél nagyobb, s mintegy az egész köztársaságot behalózza. 1799-ki inséges időben szünte hat taggal alakult.

A társulat tagjainak összes száma

Zákó uramnak nem nagy családja volt. Felesége is egyetlen leánykja képezte azt, betöltve lelkét gyönyörrel, boldogsággal.

És valóban Borbála, az udvarbíró leánya, a leggyönyörűbb fejlődő leánykja egyike volt.

El is ment a híre meszeföldön, ugy annyira, hogy nem egy csillogó öntényű leveinte tartotta érdemesnek — az ügyes gazdálkodás örve alatt — a szép Boriskát meg-meg tekinteni, azokban a szép szelid kék szemekben gyönyörködni, s midőn aztán — az ügyes gazdálkodás megtekintői paripáikra veték magokat s elszárgultanak, rendszeren oda nyultak, a hol a szív dobog, s bár annak erős dobgását érezték, mégis úgy tetszék előttök, mintha az nem volna helyén, mintha az ott maradt volna Solyomhalmán — Boriskánál.

Szegény Boriska! ő erről mit sem tudott. Hiszen még alig 15—16 éves lehetett, ily években pedig — ez időben — a 15—16 éves leánykák kis gyermekek voltak.

Az udvarmester és felesége, a magyarországi születésű Mór Sára, nem örülték ugyan nagyon e látogatásoknak, de meg kell abban nyugodni. Ugyis háborús idők járnak; minek idejének elő lelkéiben is háború.

Nos, és az a nő hiúság, mely ha később is, de mégis utótrái az embert, talán az sem engedte volna meg a háborút? Ki tudja! hisz Boriska még alig 15—16 éves, hátha e látogatások a színtén még alig 35—36 éves anyát, a szép Mór Sárát illetik.

Lehet, hisz többek közt a majorságot egy eszontos képi, majdnem egészen kopaszra nyírt, magas homlokú előkelő ur is meglátogatta híval, és ez a sa-orru kopasz ur olyan hosszu nézett Mór Sára szembe.

ma 10—12 ezerre tehető. Feladatát tűzte: „1-ór a népesség igazi bajait s nyomorainak alapjait megismerni és 2-or e bajoknak orvoslására mindazt megtenni, mit az állam, helyzeténél fogva nem tehet, vagy nem tesz.”

Érdekes tudni, mint hálózta be ez a társulat az egész köztársaságot. Ugy, hogy négy fokozatra osztott bizottságaiban. Van ugyanis 1-ór központi vagy általános társulat. 2. Mint ennek osztályai az egyes kantoni közhasznú társulatok, a központi folytonos összeköttetésben. 3. Az egész kantoni társulatoknak minden külön kerületben van egy-egy sectiójuk. 4. ezen kerületi sectióknak minden községben van néhány tagból álló filiajuk; Igy p. o. az általános közhasznú társulatnak egy sectióját képezi a zürichi k. h. társulat; ennek ismét Zürich 11 kerületében 11 sectiójában, s e kerületi osztályoknak 360 községben 360 filiajuk.” (234. lap.) Igy vonja e társulat be a legjelentékenyebb községeket is a közművelődés nagy horderejű ügyének előmozdítására. Látnivaló, hogy e czélra ez a legtekélyesebb társulat, mozgalom s milyet csak ember szervezhet.

Mikor lesz ez hazánkban így? És lesz-e valaha! . . .

E szép példákot okulva, mi is számlatánk évenként egy-egy kis summát egyleti jótékony czélokra. Bár ez esztendőben indulna meg ilyes életréval mozgalom megyei társadalmi életünkben s abba minél több ember vonathatnék be, hogy így, ki egy, ki más társulatunk levén tagja, egyik innen, másik onnan kapna egy üdvös eszmét, egy kis érdekeltiséget s azt adná, mindegy, mint egy egy apostol!! „Mert az elszórt tehetségek egy pontba gyűjtve, egymást támogatva és buzdítva fokozott munkásságot fejthetnek ki,” mond Széchenyi.

Én pedig leteszem mostan tollamat azon gondolattal, hogy ha az 1875. évről megvénk társadalmi mozgalmi s egyleti tevékenységéről adatokat nem közölhetnének, kárpótlásul adtam valamit, adtam im a sveiczi egyletekről adatokat és működésük vázlatát. Ugy hiszem, hogy ez által több szolgálatot tesztek a megyei közművelődés ügyének, mintha azon néhány dicserésben működő egyletéről, társulatáról szóltam volna, melyek megvénkben a közönnyel dacolva, ez évben is fennmaradtak és működtek. Örvendének, ha ez adatok, gondolkodásra anyagot nyújtanának egy-két közművelődés barátjának. Adná Isten!

Görömbe Péter.

— Felső-Zemlénben — mint a F. P. írja — e hó 9-én este egy kézalaku tüzelet láttak az égen, mely támenényből a babonás orosz nép háborút jósol.

— Ez itt fiam, — szólt egy izben. — Györgynek hívják.

— Örvendünk kegyelmeteknek!

Aztán az a nagyon rövid hajú felsorú ur letette tollas fővegét, s ama fejelmű kiálló homlokán Mór Sára egy hosszú sebhelyt látott.

Másnap néhány cifra szolga kíséretében, midőn a nyírtfejtű ur fiával együtt becsutott, ismét a szeme közé nézett Mór Sárának, s Mór Sára úgy megjegyezte magának az a két arcot, hogy szinte lelkébe vésték.

Azután csata esett. Magyar a magyar ellen; vallás vallás ellen. Török, tatár-csordák jöttek és dultak szerte. Szerencsés volt, ki azzal nem találkozott.

És mily csodálatos! a sólyomhalmi majorságot senki se bántotta. A magyar nem akarta, a rablócsordák nem merték. Ezért volt biztos hely.

Megtörtént, hogy a majorság egyik vagy másik látogatója néhány kérdést intézett az udvarbíróhoz; ez azonban mindsej így felelt, hogy: n e m t u d o m!

Ama magas, nyírtfejtű ur, ki szép serdülő fiával olyan cifra kísérettel távozott, szintén névelődött. Erre azonban az udvarmester nem mert olyan röviden felelni. Az a kiülő homlok a sebhelyen, az a villogó szem, az a sors, mely majdnem a duzzadt ajkakra hajlott, s melyeket ritka bajusz s hegyes szakál folyt körül — ez a nyírt ur kimerítőbb feleletet követelt.

— Nem tudom uram, — felelt az udvarmester. — Uram a mult hónap utolján volt itt.

CSARNOK.

Írás, gyorsírás, nyomdászat.

— Ismeretterjesztő czikk. —

írta: Mihályfi József tanár.

II.

Az emberi léleknek egy mindig felismerhető törekvése az, hogy kitűzött feladatait minél könnyebben, minél rövidebb idő alatt kívánja végezni. Felismerhető e törekvés az emberi tevékenység minden terén és az emberiség életének minden korszakában. Nagy volt a teher, mit odább kellett vinni; csinált az ember kereket s ezek segítségével tiszteszen megkönnyítette munkáját. Sebesen kellett haladni, az emberi tődo és lábmozgás nem bírta az utat; jó szolgálót tett a ló, mely a nyereg alá s a hámböz szokott. E törekvésnek köszönhetjük, hogy ma már a világotokon gőzör mozgatja az óriási járműveket, s a villany szárnyain röpi a gondolat világról-világra, megsegítve az egykor nagy jelentőségű galambpostát is. Megkímélni erőt, megkímélni időt! régi jelszó, mely az emberiség zászlajára felir.

Már a legrégebbi népeknél az írás körül is meg volt a törekvés sebesen írni. Így támadt eleinte a képből a betű. Így törekedtek a betűnek is mennél egyszerűbb, könnyen íráható alakot adni, s a hol azt az írásnak eredeti jellege nem engedte, teremtettek új ábécét, mint pl. az egyiptomiak az ananui vagy királyi írást, mely két-három egyszerű vonásból összetételből támadt és sokkal könnyebben lehetett kezelni, mint a nehézkes hieroglyphik. Midőn azonban a rendes írás, minden simasága mellett, meg nem felelt a sebesség igényének, legkönyebb módul kínálkozott a rövidítés, mi abban állott, hogy például a magánhangzókat nem írták ki, mint a héber írásban, vagy egyes szavak helyett csak azok kezdőbetűjét írta, mielőtt szinte a zsidóknál kifejelet a kabbala — titokzseriségű. Az őstamentum is gyakrabban megemlékez írásokról. Ilyen írásból azonban reánk semmi sem maradván örökül, azon sebesírás mértőrel nem szólhatunk. A görögöknel azt állították, Xenophon jött első azon gondolatra, hogy a közönséges görög írás helyett egyszerűbb jegeket használjon, melyekkel aztán nagy mesterének Sokratesnek előadásait szószentri hűséggel leírta. Tanulótársá Plato szinten elfogadta Xenophon jegeit, s képes volt egész szóismékedokat egyszerű jelvények által kifejezni. Csakhamar ezen írás a görögöknel elterjedt s mint külön mesteréggé gyakoroltattat s a vele foglalkozók rövidirok, sietveirok, jegeirok, szukerirok (stenographok), sebesirok (tachygraphok), nevei által emlittettek. Emili-tetetik, hogy még Cicero idejében nuto gatták Homernek rövidített jegeikkel lemasólt Iliását, mely mindenütt egy dióhéjba elfért.

Valamint a tulajdonképi írást magát, így ezen sebes-írás is a rómaiak a görögöktől örökölték. Egy római költő Quintus Ennius hosszabb ideig tartózkodván Görögországban, első kezde a görög jelvényeket a latin nyelvre alkalmazni. A ki azonban a sebes-írás mesteréggé jelentékenyen tökéletesítette, az Marcus Tullius Tiro, a nagy szónok Cicero szabadosa volt. Ez a töle ugynevezett tironi jegeket K. e. 76-ban találta fel, s azok használataban oly ügyességgel tetért, hogy urának elmondott beszédeit utárhatta, s érdemes volt a dicseretre, melylyel ura és kortársai elhalmozák. Utána Rómában a notariusok rendje támadt, kik nemcsak a tanácsban és a négyválaséken, hanem a bírói tárgyalásoknál

— Mikor jött? . . . Honnan jött? . . . Hová ment? . . .

— Ki tudná azt uram. Hol itt, hol amott. A merre lép, lába nyoma mindenütt a sajátját taposta.

— Mennyi idős lehet most urad?

— Velem van egy korban. Negyven éves!

— Átkozott makacs ember! — mormogott alig hallhatóan a nyírt ur.

1644. elején Sárospatak roppant öröme és vigasgnak volt színhelye; mag a szomszéd erökökben, de főleg Kassa mellett óriási tábor állott csatakeszen.

Ez ünnepeken egész Erdély köz- és főnemessége részt vett; még Zákó uram is az udvarbíró — a még mindig szép Mór Sárával és most már teljesen kifejlett leányával, a gyönyörű Boriskával.

A jelzett roppant öröm és vigasg, nemkülönben a Kassa mellett felállított roppant tábor I. Rákóczy György Magyarország fejdelmével való kiküldetés jelezte.

Midőn Erdély fejdelme, de a magyar, s főleg a vallászabadságot megfosztott protestáns urak részéről most már Magyarország fejdelmével is kiküldött Rákóczy Sárospatak várába bevonult, figyelmét a tisztelgők közt egy az erdélyi közmensek ruhájába öltözött pár vonta magára, oldalokon egy gyönyörű leányval.

A fejdelme néma fejhajtással köszönve a kitérő hódotlatot, s a vata vagtotat, magára hagyva az oszlásnak induló tömeget.

Elég is volt annyi, különösen Zákó uramnak, kik a rövidre nyírt majorsági láto-

is jegeztettek és szigorú törvények fenyegettek azt, ki mesterségét szá tandékos hamisításokra merite használni. Alexander Severus egy hamisító notariusnak megmetszette keze inait, hogy írásra képtelen legyen.

A művészetek és tudományok általános hanyatlása eltemette a régi sebes-írás is, csak mikor a középkor vége felé a tudományok ujra felvirágozni kezdtek, akkor fordultak figyelemmel a régiek gyorsírására. A tudós Gruterus 13,000 tironi jeget gyűjtött össze. Azonban a régi gyorsírás nem felelt meg a kor igényeinek, annak realisabb elven keble megalkulnia, hogy nescak egyes kiválóbbk tudlajdon leheszen, hanem nagyobb elterjedést nyerjen. E tekintetben a kezdeményezés érdeme az angoloké. A 16-dik század második felében többen kísérlettek meg ott saját találmányú gyorsírásukkal fellépni, kik között különösen Willis János tündette ki magát, kinek művészetét mindenféle nagy feltűnéssel fogott annak tanulásához. Az 17-dik század elején már 200 különféle gyorsírsi művelék találkoztunk s tanítani kezdtek azt nyilvánosan Oxfordban, majd végre minden angol egyetemen, s jelenleg, midőn még mindig lét gyorsírászi rendszer van alkalmazásban, az Ellis-és Pittman-féle phonographiai rendszer látszik általános érvényre emelkedni.

Az angolokat csakhamar követték fajronkai Éjszakamerikában és a francziák. A francia rendszerek közül leginkább Bertin Tódoré érdemel említést.

A három európai nagy nemzet közül a németek voltak az utolsók, kik a gyorsírásztall foglalkozni kezdtek. Ennek oká nyilván rejlett, hogy a németeknek nem volt nyilvános politikai életük, s így nem volt tér, hol a gyorsíro gyakorlatilag kiképezhetne volna magát. Csak a mult század végén 1796-ban lépett fel Mosengeil, a németek közül az első, s már 25 év alatt fel lett találva egy oly gyorsírászi rendszer, mely az eddigi minden kísérleteket elhomályosította, s mely napról napra tovább terjedvén, mindig több és több nyelvekre alkalmaztatik, s ugy látszik, egyetemes művelődési eszközzé növi ki magát. Ezen legtekélyesebb gyorsírászi rendszer megalkotásának dícsősege Gabelsberger Ferenczét illeti.

Gabelsberger Xaver Ferencz született Münchenben, hol atya fűhangszór készítő volt. Tanuláshoz nem volt anyagi eszközei, azért tanításra és szépirásra fordította idejét. Harminez éves korában az Isarkertől fibozisi hivatalnok lett, s onnan lassanként emelkedett, míg a belügyésze mellett titkárrá nem lett, mely hivatalban aztán haláláig megmaradt. Hajlama és hivatala korán vezettek arra, hogy az írásmesterséggel, gyorsírással és titkos iratok fejtegetésével foglalkozzék, hogy egy új, gyakorlatilag használható gyorsírászt feltaláljon. Azon körülmény, hogy a bajor alkotmány épen életbe lépett, s Anglia, Franciaország és Északamerikanak példája, hol országgyűlési és törvénykezési tárgyalások már gyorsírásilag jegeztettek, ösztönöl szolgált nekik, hogy szándékát keresztül vigye, s két év alatt fokozott szorgalommal, még az éjeli órák felhasználásával is, annyra vitte mesteréggé, hogy 1819. évtől fogva a bajor országgyűlésen, mint gyorsíro sikeresen működhetett. Ez időtől fogva találmányát napról-napra tökéletesítette s nem sokára a müncheni tudományok akadémia elismerő nyilatkozatot tett gyorsírászi 1831-ben a bajor rendi gyűlés 500 írtot számlára, 500-at találmányának terjesztésére szavazott meg. Most jött ő oly helyzetbe, hogy tanítványokat képezhetett, s találmányát 1834-ben saját utján is közzéte. Rendszerét csakhamar elterjedt Németországban, s azon kívül, mert sikerrel alkalmazták azt az új gö-

gatóban Erdély és Magyarország fejdelmének ismételtek fel.

— Nos, — kérdi utközben az udvarbíró nejtől, ismered-e már egykori vendégünket.

Mór Sára néma maradt.

— Eközben egy alacsony vállas alak közelített feléjük, s leugorva kapáló menjőrel, megveregette Zákó uram vállát.

— Hát, udvarbíró, kegyelmed itt? . . .

Lám, lám, mily messzire sem restel földadni? . . . Oh, de mit, birják az én lovam, ügy-e?

— Birna, kegyelmes uram — felelt az udvarbíró, felselmény Zólyomit; — csakhogy én a magánem jöttem ide!

— Igen? . . . No, nem baj! Hát ez a szép leány? . . . Lám, lám; ezt én nem is láttam!

— Az én leányom kegyelmes uram!

— Kelmedé? . . . Lám, lám, én nem is tudtam, hogy a sólyomhalmi majorban olyan rejtkej hely is van, a mit én még nem tudok. No, majd megnezük. Hogy hivnak leányom? — kérdi aztán Zólyomi, a leánykájhoz fordulva.

— Borbálának, a szolgájához kegyelmes uram.

— Borbálának? . . . szép. No, isten kegyelmeccel udvarmesterek! . . . Nemsokára meglátogatom.

Ezzel aztán elváltak, különféle érzelmekek köbkeiben. Szélid, felővel az egyik; vad indulatosa a más.

(Folyt. köv.)

rög, magyar, cseh és dán nyelvekre, valamint már egy időben az olasz, francia és angolra is. Különösen az 1848-ki mozgalmas időben nyert ezen gyorsírás nagy elterjedést. Gabelsberger ezt megmérte, de már 1849. évi jan. 4-én megszűnt élni. Gutaütést vetett tevékeny életének véget.

Gabelsberger jellegében mondja: „Ezsem és én szó roptában a térhez igazni. Erre iparkodtam komolyan felolteni egy eszközt. És a mit alkottam, nyujtam, hogy jót gyarapítsak. Lengene bár ugyanily szellem követőim előtt is!”

Törökéves egészen sikerült. Gyorsírásnak egész rendszere két fokozatra oszlik, levelezési és vita gyorsírásra. A gyorsírásnak elemi foka a levelezési mód is már az irónak nagy előnyét nyújt. A mit közönséges irással csak 5 óra alatt bírnak leolvasni, azt a levelezési gyorsírással 1 óra alatt megtehetjük, s a vita gyorsírás alkalmazásával ugyan az a munka 1/2 óra alatt lesz készen. S így az egyesek kiképzett gyorsíró képe a legsebbebb és legheszebb meneti országgyűlési vagy törvényes tárgyalást szóhíven lejegyzni. Gabelsberger, gyorsírásának megalkotásánál következő elvek vezérelték. A gyorsírásnak is alapjában betűírásnak kell lennie, hanem az egyes betűk legyenek lehetőleg egyszerűek, könnyen és folyékonyan írhatóknak. S elől-hátul más betűjelekkel alkalmasan összeköthetőeknek kell lenniük. Tovább az előbbi elvek mellett is, az egyes betűjeleket nem szabad önkényesen megalkotni, hanem azok már jegyi jelölöket tekintve is, megfeleljenek az általuk jelölt hangoknak úgy, hogy a légy hangok gömbölyded és nyúlók legyenek által, az erős hangok pedig egyenes és keskeny görbűk által fejeztessenek ki. Így például az a betű, mint alaphang egy egyszerű pont által jelölöttük; o mint öbös hang kis félkörrel; ö mint meg öbösebb hosszúság félkörrel; ő vízintzes vonással; i mint magas hang fel-felé, és u mint mély hang lefelé menő vonallal, és j uztékintti sáto. Azonban a hangok csakis ha magokban állnak, vagy ha a szónak kezdetét és végét képezik, írtnak ki, máskor a mássalhangzók által jelképezik fejeztetnek ki. A gyorsírás természetese magával hozza azt, hogy egyes gyakrabban előforduló szavak megállapított rövidítésekkel jelöltenek, s ezek jelenlegiek hivatalnak. Ilyen a Gabelsberger-féle gyorsírás-n vagy 50 van.

A vita-gyorsírás abban áll, hogy a jól ismert jelvényeken kívül, az irónak logika, rövidítések és egyszerűsítésekkel is kell élnie, ha a sebesebb előadás eladást, szó szerint akarja lejegyezni. A logikai rövidítések és egyszerűsítések abból állnak, hogy a mondat azon szavai, melyek a mondat összefüggéséből egész biztoszággal következnek, meghatározott általános elvek szerint csupán akárcsak az által jelöltenek. Így például ottalom, olesó, általános iratik általom, ocsó, általánosnak; továbbá ilyen mondatokban; nyakrafor dolgozott — most egyetértés uralkodik közöttünk — ez szörnyű vakmerőség — stb. a nyakraforé, egyetértés, vakmerőség szavak például így rövidítettek: nyakraó, egyetés, vakcsé, a nélkül, hogy kétértelműség támadna belőle.

Ezen gyorsírás az, mely már majd minden nyelv európai nyelvre lón alkalmazva, melynek terjesztésére mindenféle társulatok alkutak és alakulnak, és különféle közlők szerkesztettek; mely 1854 óta minden hajer gyanusimnon kötelezően tanítatik, melynek tanítását azon kívül Németországban igen számos intézete behozta; melynek a bécsi államnyomdában sikerült külön nyomda osztálya van. Ezen gyorsírás rendszerét a magyar nyelvre Markovits István, a bécsi egyetemeken a magyar gyorsírászat tanára, alkalmazta s tankönyvének jelenleg már hatodik kiadása forog közökben.

A Gabelsberger rendszerének elterjedése után feltűnt újabb rendszerek közül egy tartja fen magát egész a mai napig, s ez Stolze rendszerre, mely Gabelsberger rendszerének alapján 1841-ben lett nyilvánossá, s a porosz kormány által jelentékeny pártolásban részesül. Ez van alkalmazásban jelenleg is a porosz országgyűlési felső házban. Stolze rendszerében a magánhangzót a szó fekvése határozza meg, mely vagy a vonalra, vagy annak felébe, vagy pedig aljára írtnak. Ezt fásztáronak mondják a keze mozogva, midőn annak minduntalan fel-le kell mozognia. E rendszerben nagyon sok jelvény fordul elő, úgy hogy egy pár száz jelvény kell annak be emlékléne, ki a Stolze-féle gyorsírás csak olvasni is akarja. E jelvények legtöbbjére csak az által közömböznék egymástól, hogy egyik erősebben, a másik gyengébben van felírva, mi gyakrakétértelműséget idéz elő. E rendszer is alkalmasított a magyar nyelvre Fenyvesy által, s a magyar ors.ágyűlésben ez is erősen van képviselve.

A magyar nyelvre alkalmazott ezen két rendszer közül melyik bizonyul be életrevalóbbnak, azt a jövő foka eldönteni.

A Gabelsberger féle gyorsírás oly főképpen betanulásához, hogy az mint levelezési és íktelírás használatos, elegendő 40–50 tanóra, s már e körülmény is teszi ezt előnyösebbé vetélytársánál. Ahhoz, hogy valaki szakszörnyővá kiképezze magát, behatóbb elméleti és gyakorlati tanulmányozásra van szükség s nékülözhetetlen mellette az általános tudományok képzészet is. A már kiképzett gyorsírónak óráhozott gyorsírni nem csekély testi és szellemi megerőltetésbe kerül s ettől meg is szokták a gyorsírókat kimelni. Nyilvános tárgyalásoknál rendszeren így, hat vagy még több gyorsíró alkalmaztnak, kik minden 10–15 perczen váltakoznak a munkában.

Ahoz, hogy a gyorsírás legalább a mívelebb osztály köztulajdonává legyen, még igen sok kívánatlik. Első kötelességünk lenni oda hatni, hogy az közpantodónknál legalább mint szabad tárgy előadassék, mert ezután nyerne az legbiztosabb elterjedést. Nem eszotom ugyan azok vérmes reményeit, kik a gyorsírásnak oly jövőt jósolnak, melyben az a közönséges írást kisorsítja helyéből, de másrészt lehetetlen annak embermívelődési fontosságát fel nem ismerni, s úgy hiszem, hogy helyesen írték az, ki mondá, a mily előnyben állt egy írni tudó nép egy csupán beszélő nép felett: oly előnyben van a gyorsírni-tudó a közönségesen íróval.

Nyiregyháza, 1876. január hó.

A helybeli polgári olvasóegylet f. é. és hó 17-kén tartotta meg rendező évi közgyűlését. Fájdalommal kell constátálnunk, miszerint oly kevesen jelentek meg a tagok, — mint ez előtt még egy évben sem.

A gyűlést az egylet érdeműs elnöke Mattheides Gusztáv megnyitván, mindenképpen a választmányának az évi számadások megvizsgálására vonatkozó jelentése és határozata olvasatott fel, aztán felfolvasatott a f. évi költészet, a ház bérlet megköltésével megbízott küldöttség jelentése, melyszert a jelenlegi helyiség még a múlt évi sz. györgy napkor az 1877-ik évi sz. györgy napig kibéreltetett, felfolvasatott továbbá a választmány azon határozata, melyben az udvarnok állomás betöltése felett intézkedett, meghagyván a jelenlegi Mátásánszki Sámuel udvarnok a jelenlegi Mátásánszki Sámuel udvarnok által küldöttség jelentését, — melyszert az egylet: vagyona szaporítása s az egylet pénzügyi helyzetének kedvező állása lett kimutatva, helyeslő tudomásul vette a közgyűlés.

Ezek után beüléren hivatásukat, a volt tisztikar nevében elnök Mattheides Gusztáv ur lekötözvényen folytonos „marad” és „ellen”ek közt elhagyta az elnöki székét.

A gyűlés további vezetésére korelnökül Hudák György ur kéréstik fel, ki is elfogadlavan helyét, a gyűlés folytatottat.

Elnökül, miután a volt elnök ur egyáltalán tovább maradni nem akart, egyhangúlag többszöri szabadkozása dacára Kovács János ev. tanár ur lett megválasztva, alelnökül Zajác József, pénztárnokul Pazár István, — jegyző Jozsika János, az egylet volt tisztviselői megmaradtak, bár mindenki vonakodott e terhes megüztelést elfogadni, de az új elnök baráti felhívása és a közönség osztatlan bizalmának engedve, végre is elfogadták azt.

Valóban a legüzintebbet óhajunkat nyilvánítjuk, midőn azt mondjuk, kiderít siker működésüket e nemes téren, nagy szükség van a polgárságnak ezen egyletre, — mely anyai szép és nemes eszme keletkezési helye volt már eddig is. Vajha polgártársaink, belátva ezen egylet üdvös voltát, még tömegesebben csoportosulnának a körül. Vajha meggyék, sőt használnak minden közönségen létezőnek ilyen humánus egylet a polgári elem ismereteinek gyarapítására!

A választmányi tagok egyharmada az alapszabályok értelmében kisoroltatvan, azok újból, megválasztattak.

Az egylet helyes irányáról tanuskodik azon határozat, melyszert a mulatott könyvek mellé a szakkönyvek beszerzését is elhatározta s a könyvek vételére szánt összeg egyharmadát kívánta azok beszerzésére fordítani, ugyan azt bizonyítja azon határozat is, hogy hirlapjait szaporítani kívánja, mi által a hazai kultúra előhaladását is eszközözi.

Erdekes volt azon intézkedés is az egyleti gyűlésnek, a midőn Mikecz József fát indítványozta az Erdélyben megjelenő s kitűnően szerkesztett „BALÖLDAL” című kiadványban a testvér Erdélyben érdekeit szelöztető lapot szintén megmozgati határozta. A gyűlés este 7 órakor ért véget.

Közi:
Rózsay.

A közönség köréből. *)

A „Szabolcs” múlt évi 31-ik számában megjelent az előjárás, — illetőleg a polgári választók becsületében gázoló cikkre mindez ideig azért nem tartottuk szükségesnek válaszunkat beküldeni, mert cikkirő ur által emittett állitogatos csalás törvényszék elé kerülven, az így végleges letárgyalását láttuk szükségesnek bevárni.

Miután az úgy letárgyalottat, megtámadott becsületünk érdekében kijelentjük, hogy a Nyiregyházi tek. kir. törvényszék, ezen, — a végzésben kimondott s e m i a l a p p a l n e m b í r ó v á d a l ól bennünket felmentett. Megengedtem talán cikkirő ur, hogy goromba kifejezéseit idézhessük; mert nagyon téved, ha azt hiszi, hogy bárkivel szemben fel lehet lépni ily kifejezésekkel „kupaq tanács” s több mint szemtelenség. — s több e féle kifejezések, ezeket tartsa meg magának, s egyszerűsint gondolja meg hogy az ily címek legtöbbszörre azt illelik igazgáson, ki azokat minden a l a p n é l k ü l másoknak osztogatja.

*) Adunk helyt az alábbi közleménynek, bár megvalljuk, gondolatunk kezdetben a papirkosár körül forgott, amit is inkább, mivel a kérdéses újság meg a mi é. közp. táján történt, s ma az újból felhalva, vajmi kéresem érdekelheti az olvasót.

Egyébiránt nem tartjuk méltónak arra, hogy mi is hason címekkel illessük hisz, tudjuk, hogy ily szavakat csakis oly egy hangzothat, ki a ciklet siker fény és magasság tetőpontjáról vártatlanul a mélységbe zuhan.

Másfelől arról is meg vagyunk győződve, hogy e cikk nem egyenesen az azt aláírt egyetollának szüleménye, ő csak egy gyalázatosan felhasználás eszköz annak kezében, kiknek ily ciklet tollába mondatoli csodálása esében, egy hosszú kiélégítései szolgál.

Cikkirő által emlegetett Ázsiában utazó megrebelintőn arra kérünk szót, miként lehet e megreben, vagy széles magyar hazában oly elvetemült egyén, ki nevét ily közlemények alá megvesztegetés útján oda bigesztetnie engedli.

Végül a mi a cikk végsőoraiban emlegetett ködöt illeti, az bizony igen sürű lehet, tanuskodik erről azon eset, hogy álcikkirő kedves atyja már három ízben tévedt el a ködben, különböző elveket valló pártoknak lévén, — elsőben balképet, azután deákpartit, s végre a közjogi elenzek, — hü apostola.

Polgár 1876. Jan. 11.

Több választó polgár.

Egy ló tragoediája, vagy a demecseri előjáróság.

Horribile dictu! de azért mégis elmondjuk, hogy a t. c. demecseri előjáróság a baromorvosi ismereteket már annyira vándialja magának, miszerint azt hiszi, hogy már azt teljesen el is sajátította — perazé úgy „privátim” — s ezen állgondozása folytán fumigálva a magas miniszteriumnak az általuk járványos betegségeire vonatkozó rendelkezett, megvetve a megye, illetve a járási baromorvos ur szakképzettségét, csak úgy — sinémé cleiné — vandalog módjára összáll a nemes kupatánács s elhatározta, hogy ottani lakos B. J. lova takonykórbán szenved, s bár a tulajdonos nemcsak hogy tiltakozott ezen obscuro határozata ellen s t. kupatánácsnak, de kérte annak szakértő orvosi általi megvizsgálását, kötelezve egy szerszámot, a vizsgálat folytán felmértendő költségek viselésére, azt a nemes előjáróság nyígeltembe nem vette s a határozat állt rendeltentel, s a ló mult 1875 évi decz. hó 30-án el is bunkoztatott.

Ezután jón még csak a java, mert az ily ragályos nyavalyára szenvedő állatot a törvény szörösőt börtöstől s szerszámotól rendel elásatni, nemcsak, sőt azt ótatlan mézel leonteni is.

Ezzel ellenkezőleg a fentevetett s külöben igen tisztelt előjáróság, midőn a lovat, midőn törvényes szokást mellözve, önkénylűle leollette, annak husát egy juhásznak el adta, börtét pedig a község retentő példájára, az előjáróság egyik tisztesség tagjával — kis bíró — amugy juhásznak, az egész közönség keresztül előbb a kárvallothoz, a minthogy az el nem fogadta, azután a közsébe létező eféle borkereskedőkhez eladhatás végett burcoltatás.

Eddig a ló tragoediája. Mint tudjuk, az illető kárvalott, a törvény mellőzésével önkénylűle eljár előjáróságot kárára néve megperrelte, mi pedig jelezte az esetet azért, hogy azt a t. járási szababíróságnak figyelmebe hozzuk, mert vagy járványos körben szenvedett a lovtól, s akkor azt börtöstől szerszámotól meg kellett volna semmisíteni s azt a nemes pedig annak husát és börtét el adni, vagy nem szenvedett ily körben s akkor a tulajdonosnak önkénylűle nem volt szabad kárt okozni. Mind két esetben pedig az előjáróság kötelessége lett volna a járási baromorvos urat értesíteni, s csupán annak szakértői véleménye után tenni intézkedést.

Figyelő.

Válasz a „Szabolcsi lapok” szerkesztőségének.

Azon, minden jellemességet nélkülözö levélre, melyet önké lapja 3-ik számának „Levélkérésny” rovatába hoztam intézni kegyesek voltak, önzetemet teljes tudatában csak megvetsé lehet válaszon, mert annak egy részre nemlenn hazugság, a másik részre pedig t. i. az, melyben önké elzáratásomat vetik szemre a Csiszár-féle ügy miatt, köztudomású dolog.

Önké egy oly jól tudjuk, mint a nagy közönség, hogy az én helyzetemben, Csiszár János ügyvéddel szemben, ha csak férfi s önértedhet, mint a hogy én tettem. — Külöben elhiszem s megvagyok róla győződve, hogy mások is elhiszik, hogy azon clique, mely a „Szabolcsi lapok” szerkesztőségét képezi, s forinjával darabonként mind felfofozható, mert a kiknek, mint önkének a hazugság üzése mellett az aljas rágalmazás és szemléves piszkolódás is conventiójok, azokra még sok egyéb is rájok fér.

A nekem szánt címeket tartásuk meg önké magoknak, mert az a „Szabolcsi lapok” cliquejét legjobban megilleti.

Külöben csak rajta uraim! Mint már mondtam önké által sárral dobáltatni s gyalázlatni érdem, dicsértetni s magasztaltatni, egyértelmű a gyalázlat.

Higység el önké, mert ha önké el nem hiszik, elhiszi a n. é. közönség, hogy nem lesz olyan körülmény életben, mely oda kény-

szertessen, miszerint önkéhez hasonlóvá löljedem. Megátokozom születésem napját, ha polgártársaim hasonló véleményt táplálnának rólam, mint önkérol. És még önké akarják a magok lapját a megye organumul feltoltni! Uram, őrizz meg minket a gonosztul!

Minthogy pedig ha önkéket polémát akar valaki folytatni, úgy jár, mint a ki egy besározott részeg emberrel bírkózik, de meg a t. olvasó közönséget sem óhajtom ily vítvál, jobban mondvá személyes piszkolódásokkal, unatni, a polémát ezzel befjeztetnek nyilvánítom, annyival inkább, mert meg vagyok róla győződve, miszerint nagy költönnek ilyen emberekkel volt dolga, mint a „Szabolcsi lapok” clique szerkesztősége, a midőn ezen verszakkat papírra tette:

„Utálatomnak és megvetésnek tárgya Ember a neved!”
Nyiregyháza, 1876. jan. 20-án.

Mikecz József.

Irodalom és művészet.

Vettük a magyar közlekedésügy” című Váhrli Jákó ur által szerkesztett havi folyóiratot következő tartalommal: Történelmi és statisztikai tanulmányok a közlekedésügy köréből. Váhrli Jákótól. — A közlekedés vizsgálatára, Keöd Józseftől. — Nehány szó a vasutak számállási mintájáról tárgyában. Maurer Vilmostól. A Holtzmann-féle földalatti táviróintézetek, Miavce Lászlótól. A villámfolyam elágazásáról. — A tenger alatti táviróiról vezetéseket. — Posta- és telegráfnyelvi Angolhonban. — Reformok a postánál. — Szakirodalom. — Vegyesek. (igen érdekes modorban). Tekintve kiállítását, és avatott kezek által vezetett tudományos rovatának tartalmát, bármely hasonemű szak folyóirattal versenyezhet; s élvezetes tudományos tárgyú olvasmány még a kevésbé szakembereknek is. — Kiadja Aigner Lajos Budapesten. Ára egész évre 6 frt. Egyes fizet 60 kr. Az előfizetési pénzek ugyancsak kiadóhoz (IV. ker. váciutczta 18 sz.) küldendők.

Ugyancsak a szerkesztőséghez beküldött a kisbirtokos földhitel szervezése, a kisbirtokos országos földhitel-egyesület és az ezzel szövetséges mezőgazdasági előlegek által; írta Dr. Kakujay Gyula. Ezen kimerítő és az anyagilag sít felé rohanó nemzet jólétét célzó fizet, tekintve célja magasztosságát és idősséget, igen megérdemli, hogy az érdekeltek tanulmánygyűjtemények, s a czél keresztültelét előmozdítsák. Cz élja; hogy hazánkban egy oly intézmény-hemességüköz képest, ólcisó s könnyen visszafizethető kölcsönökkel láthatná el: hogy a mennyiben az uszorsók körmei között jutottak, a azokból minél előbb s a szabadulhassanak; a mennyiben pedig még addigsemmentek, ólcisó forgalmi tökével láttassanak el, melynek segélylét a berterjes gazdasági rendszerre téttesnek át s a mezőgazdasági iparágak indithassák meg és fejlesztessék. A kitzított czél tehát a maga teljes valóságában nem lehet egyéb, mint a földmívelés emelése. Ez pedig ugy érthető el, ha a kis földbirtok egyelőtt uton a kölcsönösség és egyetemleges állítás alapján hitelképességre emelgetik, ha saját töképenzt és idegen tökével vétele által a mezőgazdaság vezetését és beruházásaira szükséges tökéket megszerezhetnek.

E figyelmet érdemlő fizet megjelent Budapest, 1876. a Franklin-társulat nyomdájában, egyteteműk, 4 sz. (A?)

A „Borászati lapok” első száma ismét megjelent. E lap dr. Entz Ferenc ur szerkesztése mellett a legkitűnőbb férfiak támogatását bírja a maga kezén — Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ára egész évre csak 3 frt. Előfizetési pénzek szerkesztőhöz (Budapest, budai vinczellérképe) küldendők. —

ÚJDONSÁGOK.

— A nyiregyházi ág. hitv. ev. hat osztályu gyanusimban a teli félyvi szigorlatok f. hó 24-én — reggeli 8, delután 2 órakor — veszik kezdetüket s 28-án végződnék. A magánatulók megvizsgálására pedig január 29, 31 és február 1, 2, és 3 napján tűznetek ki.

(1) A nyiregyházi „polgári olvasó-egylet” folyó hó 15-én tartott nagy gyűlése alkalmazva elhatározta, hogy az idén szintén megtartja bílját, saját könyvtára javára, hogy mikor fog megtartani még eddigéle tudomásunkra nem jött, h-nem jöv számbunkban mulhatatlan közölni fogjuk a n. é. közönség, addig is míg szerencsésnévátainknak kifejezést adhatunk, feljünk a n. é. közönséget e nemes irányból kiindult táncszétely legtemesebb pártolására.

(2) A sorozó bizottság működése a dadai felső járásban f. hó 31-én kezdődik és végződik febr. 3-án. Nagyon leköteleznék az illető közönségi előjáróságot a nagykentintű sorozó bizottság, ha úgy intézkednék, miszerint az előjáróságnak a helyiség czéliszertelés megválasztására folytán ne kellene reggeltől estig a szabad ég alatt térdig érő hálóba ácsorogni; — mert hiszen igaz, de lehetne menni a szomszéd, tehát a vendéglő termébe, csak

gyogy előszóltás esetén kinek van aztán nagyobb hallgatványa, mint azon előjárónak, (jegyzőnek vagy bíróknak), ha azonnal ott nem terem. Mert ha régen talán ez így is megjárta, ma már a közösi előjáróság egynehány fokkal előbb áll, vagyis ott, hogy egy kissé nagyobb méltósággal eszedzhesse!

(—) I. közböben alakult egy lelkes kezdeményező működése folytán egy olvasó-egylet, mely az ottani népre nézve nem csak nagy fontosságot és jövőjének hatását, hanem mondhatnók valódi diétátságát. Sajnosan értesülünk, hogy ezen olvasóegyletet olyan egyének nem pártolják, kiknek egyenes és közvetlen hivatásuk volna a közösi és társadalmi ügyeknél minél magasabb lendülettel adni. — Ha a só megjelölték, mivel szótik meg az étel?

(—) A jövő érdekében nem egészen felesleges emlékeztetnünk hagynunk, hogy az országgyűlésre megyei képviselőink közül egyedül a bogdányi kerület képviselője Vidovics Ferenc szavazott az adóemelés ellen, — a többiek vagy nem voltak jelen a szavazásán, vagy az adóemelésre szavaztak, — mint például a bátori választó kerület képviselője — Mondhatjuk, nem igen kedves karácsonyi és újvi ajándékkal leptek meg választóikat!

(—) Fogas kérdés. Ha valaki a vasuti közlekedések rendtelensége miatt ott reked valamelyik állomáson, vagy a másik vonatról lemarad s az által a terminusa meg nem jelenhet, vagy üzletében kárt vall, — beperelheti-e és a mi fő, megnyeri-e a vasúttársulatot? Megfejtési határidő január 30. Pályaudart darab sorozat szelvé Széll-szivar.

(—) Az új métermértékek számításának könyvtárára Csáthy Károly debreczeni könyvtáreszköz-ügyvezető és tárczába illő átszámító könyveket adott ki. Ára 10 kr. Megrendelhető ugyanott.

(I) A Semjén határban Zsiga László juhász által egy két hónapos fiú gyermek találtatott. Féjén két fejtő volt, egyik vaston, másik közt, ruházata egy hasított ing. Vajjon ki lehetett e sziveltanya?

(I) A dohány termelők figyelmeltetnek, hogy ez iránti szándékukat a hó végeig az illető közösi előjáróságnak összeírás végett bejelentésük.

(I) A marha levelekre kívánjuk a közösi figyelmet felhívni. Ugyanis mind a lóra, mind a szarvasmarhákra külön irlapok vannak, és épen így az egyes állatokra. Azonban ha valaki netán egy fias kanczára vagy borjas tehénre váltana eladhatási engedélyt, azt egy irlapnál nem adhatja, de a borjura, illetőleg a csikóra külön 3-koros bélyeggel ellátott irlapot kell váltania.

(I) Demecser. Gégyón stb. községkő dohány beszállítási határnapja f. hó 28-án leend.

(I) Feher László k. telekényvi vezető szeretett nejét f. hó 14-én vitték örök nyugalomra. A meghodolgot 12 napig volt beteg. Nyugodjék békeben; a bándkő férjét pedig övezze körül a vizsgálatás anyagja!

(I) Egy alispáni körlevél a többiek közt oly rablogóskost is közzétett, ki magyarul, németül, oláhul, szerbül, angolul és törökül be szél. Ez aztán már igazán gazember lehet!

(I) Kuriosum. A pénzügyminiszter roppant sürgeti az 1876. évi adóösszeállítás, hogy a közösi előjárók ekkor meg ekkor azt haladéktalanul illető hivatalaikba küldjék, hanem az erre szolgáló nyomtatványok még mai napig sem érkeztek meg — nem hogy a közsi előjáróság kezébe, de szétküldés végett még az adóhivatalokhoz sem. Hej, be engedelmese a papiros! Arra igazán minden ráfér.

(I) A nyirbaktali országos vásár holnap folyó hó 24-én leend. A naptrák — melyekben ezen kis helység vásárjai jelezve vannak — ezt hibásan közölték.

— A tolvaj furfang non plus ultrája. A párisi Varietés-színházban jelenleg egy Morris nevű színész ragadja csodálkozásra a közösi néget. Fekete öltövényben jön a színpadra s ez a nézők szeméi előtt lassanként parazsnó, majd matroz, cootte vég ember stb. föltünyező változik. Ennek a Morris urnak veszedelmes concurrense akad Londonban, csak hogy ez ügyességét egészen más műfajban practizálja. A londoni ékeszurnások és pezuváltókat ugyanis már régen csajja valami gazember, ki hallatlan és ügyességgel végzi munkáját. Így pl. egy öreg, elöklő kinézésű szürkeszakállú ur lép a kereskedésbe s egy gyémánt ékszerért kér megtekintést végett, mivel, ugymond, feleséget születésnapjára ilyenell akaja megelni. Előmutatnak neki egy garnitúrát, mit az öreg figyelmesen megvizsgál — s akkor egyszerre egy ugrással kint van a boltból. — A bolt személyeztete utána rohan, — az öreg azonban elint, csak a kirakat e ott áll egy fiatal leányka, ki kíváncsán szemléli az ott kintett ékszereket: különben senki sincs közelében. Egy más alkalommal bemegy egy gazdag egyenruhás inas egy pénzváltó üzletbe, hogy ura számára valami nagyobb bajkegyet felváltsón. Alig fekszik előtte az apró pénz, összekaparja a nagy banjegyével együtt s rohan ki a boltból. Több políceman előzi a legközelebbi sarakig: ott az inas eltűnt üldözőinek szeméi elől, kik a sarkora érvé csupán egy felszérge matrozot találnak, ez pedig nem is látta az inást. E tolvajoktól több hónapon keresztül számos alkalommal ismétlődtek, a nélkül, hogy a tettest sikerült volna megcsipni. A rendőrség kétségbeesett, s egyszer a következő eset történt:

Ténik: Egy gazdag kereskedő korábban tért haza delutáni sétájáról, mint közönségesen szokott, s igen meg leve, mind szobájának ajtaját feltörve találta. Gyorsan rendőroktárt futtat, s ezek ketjeit az ajtónál állította fel. A kereskedő s a többi rendőrok a szobába nyomulva, a tolvajt teljes munkában találták, a mint épen az irlasztat főkönyök felváltásán fáradozott, de a mint a bejövők meglátta, keresztül tört rájuk; a lépcsőre érve, futni kezdett lefelé, s gyorsan beugrott egy szobába, melynek ajtaja a lépcsőre nyitott. A rendőrok utána rohantak, de a szobában a tolvajnak hirtelme hirtelme volt, csupán egy vén össetörődött ember fekkadt egy ágyon, s panaszos hangon kérdezte, miért sértik meg ilyen durván az ő házi jogát. A rendőrok azonban az alkalommal nem hagyták magukat megalánni; mivel a szobának nem volt más kijárata, mint az az ajtó, melyen bejöttek, meg akarták fogni az öreget, ez azonban minden ékértékes fájdalmasan kiáltott fel, s esküdözött, hogy egy világért sem bír mozolnival. A mint ott emelgetik, az egyik rendőreket egyszer csak a kezébe akad valami madzag, amely a vén ember dereka köré volt tekerve. A rendőr megrántja a madzagot, és uram fia, a beteg egy pillanat alatt helyke katonává változik. Ezzel aztán fel volt fedezve a vakmerő tolvaj titka, ki a mint a dolgon rajta érték, mindent megvallott. A tolvaj amerikai ember, s Western Jamesnek hívják. „Egy. és M. U.”

— A himlő az egész megyében, főleg még s ennek északi részén, a kisvárdai felsőjárásban igen uralkodik. Eperjeskén e hó elején 50-60 közt levő iskolaköteleseknek egyszerre 2/3-ada lett beteg, mely miatt az iskolázást félbe kellett hagyni. Mai napig még alig egy pár halt meg közülük. Vajha! a járvány nagyobb mérvű áldozatokat ne követelne megyénk ifjú lakosairól.

(—) (Beküldött.) Hogy vidéki könyvárusaink, a hozzájuk intézett megrendeléseket, a leg pontosabb és a leg rövid időben adták miként teljesítik; alkalommal erről meggyőződünk. Ugyanis egyik megyei könyvárusunkál Október hóban tettem egy megrendelést, mely gymszámú tankönyvekből állt; a megrendelés megtörtént, de az illető tankönyvek e mai napig sem kézbesítettek. No de nem is lehetünk-ilyek, hogy ezen oly primitív korszakban, midőn semmi eszközeink nincsenek, melyek a forgalmat elősegítik — egy megrendelés három hónapnál vagy egy fél évnél hamarabb lejárjon; a tanuló ezen idő alatt puszáljark, hisz elég hosszú az idő. Szolgálatny felmentetésül a vidéki tanítók és nevelőknek, miszerint megrendeléseiket nem a vidéki, hanem a fővárosi könyvárusoknál tegyék.

(—) Nem tudjuk igaz-e, nem-e, de mint közei hírt hallottuk, hogy a M. E. K. V. mit évi decz. 30-ik rendetlen közlekedésekor Kisvárdai környékén tíz töt napszámok között meg a vonat negyedik osztályú egyik kocsijában. Nem akarunk hitelt adni e közei mende-mondának, de ha csakugyan igaz volna, szomorú adat lenne az utazó közönség iránti figyelmeltensége.

(—) Régi de nem roz. Szemere Miklós ifjú kedélyű veterán költőnk mult évi deczemberben Kassán időzött s szíves baráti körben ott ülven meg névnapját is, a reá mondott felkötőntéseket eme toasztal viszonozta: „Közönségem fiúk! szives jó kívánatokat, s eljárásokból látom, hogy ti oly magyar fiúk vagytok, kik a politikai iskola löczáján soha rozdeák o k nem voltakot, kik soha bittó virágai nem valótok, kiket a széll soha meg nem ingatott, kik soha egy perczczel sem késtetek el a haza védelmében s kik egy lakom a Tiszába bele nem futatok. . . . Soká éjen a derék öreg hazafi s jó kívánat taloldjuk meg az „E. és M. U.” fentebbi közleményét.

(—) Hasznos társulat. Mint a lapokból olvassuk, Budapestben néhány tekintélyes egyén társulattal ohajt alakítani, mely magának főfeladatul tűzné ki a közgazgatási közegek és főleg a kir. törvénysekek által elkövetendő szabályellenességek felfedezését s kellő ostromozás végett nyilvánosságra bocsátását. — Ha ezen társulat tényleg életbe lépne, előre is biztosíthatjuk — jegyzi meg az „E. és M. U.” — miként a fővárosi lapok legnagyobb része álló buzgón fog támogatanni, feltéve hogy nagát anonimításba nem burkolja s bebizonyítható tényekkel fog előállni.

□ Sajtópart tárgyalt jan. 13-án a dobreczeni eszküdesék s Cincz Ignác böszörményi lakot a sajtó utján elkövetett rágalmasziban vétkesnek nyilvánította, minek folytán a törvénysekek három havi fogságra, 150 ft bírságra s 67 ft perkölség megértítésére ítélté. A sajtópart magánfél indította meg s tisztán magozógy körül forgott.

(—) Erdekes sport történt mostanában Szalmakalpalván. Egy háznál a gyermekek mulattására egy kis nyulat tartottak. Idővel a nyulacska megnőtt s felébredvén benne a szabadság vágya, hogy hogy nem? a ház padlására menekült, a nélkül hogy mint poláris és emberségtudó családtaghoz illenék, menekülési szándékát a ház urának bélyeges papíron bejelentette volna s a padlásán darabig mint kísérte szerepelt, nem eskélyi jellemű a szolgálattelvő fehéreknék — Végre kiderült, hogy ki legyen ő rejtelmsége, azonban a padlásán egy el tudott rejtőzni, hogy

sehogy sem lehetett lefelelni. — Quid nunc? Ah! majd elcsipi a koma agara, hozzátok elő, aztán fel vele a padra! Hogy aztán egy elmozdított-e fel az agarat a padlásra, mint hajdan a rátótiakat a bakat a torony tetejébe, s elfogta-e a dezentor nyulat, erről hallgat a krónika.

Nyirfalombok.

III.

(Mit beszélnek a gonosz feának a szegény nőkről? Barangolva a Duna és Tisza vizán. Olvaso mik és olvasmányok megírása. Tetszik? Semmiképen nem! Mit követel a nőtel az egyenjóság? Egy mult századbeli vén sas.)

— Az asszonyi élelnek praktika, most a vonzóerő, majd ennek elentéte folytán, száz meg százféle ármányt és cselzövényt használ fel a férfiaknak helyükből kimozdítására. . . . (No no . . .)

Már pedig csak azért sem ijedünk meg, hanem példakállyal illústráljuk állításunkat. Bizonyos úri háznál (a Nyivene vagy a Tiszahaton) nem jegyzé fel a krónika egy Október vége felé, mikor már ugyan jói esik a tűz körül sütkézni, nagy víta támadt a felett, hogy a kandallós szobát, melyben barátságossan lángoltak a fahasabok, a férfiak vagy a nők foglalkoz-e? A férfiak azt állították, hogy kanda löszba anyni mit pipatörny, tehát jogosan oket illeti; a nők vékony öltönyre, gyöngye idegetre, és más valóban fontos okokra hivatkoztak, — hanem bizony a férfiak (az udvariatlan embertelen fajzat) utójárja is elfoglalták a vitatott helyiséget erőhatálommal. — Soh'se busulattok! — suttogta a házino a megszomolyodott vert hadhoz, — mindjárt kikugrottam én onnan ökemek! . . . és ugy tón, a miként beszéle. — Alattomban a tűz igazítás ürügye által vagy tíz darab meg nem vagott gesztenyét takart a parázsba, s alig hogy távozott a szobából. . . . pukki! úgy kőpen vágta egy félig sült, félig nyers galacsin édesemes Pufoczi uramat, hogy azt sem tudta fiu e vagy lány? . . . pukki! nek nek kedves termetes orra a házigazdának és Dübörgő komának. . . . pukki, pukki, pukki! de bizony olyan rémületen futott ki a magát tájelőzni nem tudó, s valami rablóbandát kézelő komposzoratus, mint ha anno 1809 Győr alól kellene a kender. . . . akarunk mondani, a franciától szaladniok! — A nők pedig mintán a tizedik bomba is elrobbant, egész kényelemmel és fékezhetlen kacagással telepedtek le az ügyes cselzövény által kigratott férfiak helyere.

Es az ilyen kimozdítások még mindig napirenden vannak. A szobákat meszselni kell, minék is az a csuf pápa örökké a szatókban. . . . lódluj jámbor férfi hazuról! Holnap sorulok, mindíg ti sározzatok be a deszkákkal. . . . keress szálást és ne labantokodj itthon árva bagaria csizma! . . . Eh menjünk tehát, a vonat ugyis indúl, vegyük nyakunkba a világot, tartsunk szemlet, — mint a köznevelődés rovatának egy dilettáns vezetője a „Szabolcs” lapján, — szleles Magyarországón, s haza se jötünk, mig itthon a lég meg nem tisztul. . . .

- Mit olvas kedgy kedves Izácska?
- Ah egy igen unalmas könyvet.
- Talán bizony K. . . Zs. . . valamelyik nehézkes regényét?
- Nem. . . s tenger munkásait! . . . valami Hugó Viktoról.
- Hóhó kérem! az a regény nem lehet unalmas, de azért szerzője Hugó Victor teljességel nem, valami. . . . hanem egyik legtragyóbb lolla, egyik legünnepelebbe jelensége a világirodalom, a jászmatia persze korlatozhatlan bizarr eszméit és irányja gránit-tönörségét.

— Van-e most olvasókönyve kis hugocskám?

Éppen a napokban kaptam egynehányat Béla csomontól, de még eddig nem volt időm csak cimeiket is megczeni.

Lássuk tehát uröcséni ízlését! . . . Humoreszkek — Karváztyól. Im! a három nadragos ember — Paul Koektól. Auch gut! Pére la Chaise — Mihlbach Luizától. Mindig szebb olvasmányok! Egy orvos naplaja — Dumastól. Teringettél! A szerelem gyermekei — Suetól. Tüzes villám! No hiszen takaros kis gyümöteny! Hanem annyit mondunk kedgyednek édes Lindácska, hogy ha mi az édes mamája volnánk, ilyen regényeket csakugyan nem szenvednénk megvált pedig, ki e pikant olvasmányokat kolportálta unokaháza számára, egy kissé kapacitálón egy pár jó szóval. . . . no meg azzal a termetes guzalyinyéllé. — Most pedig a becsémpézzett „contrabandeur” ezennel konfiskáljuk regényeit, . . . de azért valahogy bukorba ne essék, majd küldünk mi magácskáknak okos és jó könyveket.

— Hát a mi jó Azaleának szokott-e néha olvasgatni?

— Nagyon ritkán, bácsi!

— És miért ritkán? Gyónja meg csak kérem nyíltan, szokásos öszinteséggel.

— Nem érkezem reá . . . aztán meg könyveket sem tudok kapni.

— A mentéség el nem fogadható, a gyónó nem öldoztatik fel. . . .

— Bezzag az én kedves egytetlenem, az én szereltemes violszálam, az én drága Ar-

bellám nap nap után, örökké olvas. Már a ny. . . i kölesönkönyvtárt egészen végig olvasta az én gyönyörűségem.

— De akkor a kézi munka, a gazdaszönszóság, a kereskedés nem igen halad.

— Eh! miért emészténé magát ilyesmivel, élvezétek el helyette mindent. Majd lesz később elég alkalma az étellel bajlódni! Hiszen még csak tizenöt éves lesz a leltem gyönyörűgrom.

— (Meg vagy négy még . . . ott voltunk a keresztelejében!)

Ilyen és hasonló regényes tájakat fedezné fel nyájias olvasó! ha növelnünk közművelődési álláspontját figyelmesen tanulmányozná. — Nem hiányoznak ugyan nádnak (hála fajnuk védszelmének!) kiváló, emelkedett szemléltü bölygek, kik egy a hazai, mint a külföldi irodalom terén kitünő olvasótságot, műzilést és meleg pártfogást tanusítanak, — de mástr-vól azt is hímezés — hámozás nélkül kell kimondanunk, hogy e szép lelkek, ha nem is számíthatók fel újaink, de a többiség sem képezik. — A többi aztán olvassa Kisfaludyt — Józskától, Aranyt — Tompától, Cucort — Petőfőt! . . . vagy azokat a sikamlós és mosdatlan arcu regényeket, melyek, mint a „haschisch” élvezése a ketelieket, mint az „apas fa” az árnnyában szendegott, előbdtítják és megmérgezik gyöngéd lelkét. . . . olvas derüre-burura, anélkül, hogy olvasmányai által épülne, nemesednék, s hozzá, mint telhetetlen könyvmoly, házi teendőit is elhanyagolja. . . . vagy pedig épen semmit nem olvas, hiszen a temérék foglalkozás nem engedi. . . . a mi pedig az irodalom anyagi pártolását illeti, már itt olvasók és nem olvasók egyiránt azon osztályban sorozhatók, melytől a diákok és tanulóknk annyira rettegnek, lévén annak baljósultu neve: „ki nem elégtő. . . .

De hát jói van ez így?

Szerintünk nem. A társadalmó kimondta már és majdnem minden ponton életbe léptette a nőnem egyenjóságát. A jog azonban multhatlanul kötelelőset is feltételez. önkényt következik, hogy a nőnek nem lehet, nem szabad többé a kiskorúak szik eszmekörében vesztegienne, hanem a valódi műveltség nagykorúságára, két felmagasulnia. Nem kívánjuk, hogy a nők — mint Amerikában — tudori oklevelet szerezzenek; hogy — mint éresünkre is legtöbbé rangbeli hely, — latin és más holt nyelveken beszéljenek; még abban is elnököljünk, hogy „most”, ha körülményektől gátolva, a mivelő népek nyelvet nem sajátíthattak el, . . . de annyit mindenesetre öhyanának, sőt meg is várnának több, hogy elhanyagolt nevelésük hiányait önérejekkel kiegyenlíten, az életbe vágó, a családéletet megemléző ismereteket — legalább főbb vonásaikban — elsajátítsák, és körülük lehetőleg gazdagon, állásosan gyümölcsözöten törekedjenek. . . .

— Dejszen! gondolja Avasi bátyó, — ha nekem leányom volna! még irni sem taníttatnám. Talán bizony azért, hogy szerelmes leveleket íráljon? — z. y.

Szerkesztői posta.

I. G. urnak. Versék csak e helyen közöljük. Nem mintha nemig igaz nem volna, de mivel ön a méter rendszert még keöltöge nem érti!

- Felfordult világ ez, az ég fele lábbal. . . . Ma már a kis leány Nem jatszik a bábbal! . . .
- Kacsinatni tanul! Az urri szembe, Kock Pátr olvassa Nándenkít szeretök, még az „Létó” is, barha e delicatasából nem részszőlőnk. Latni azonban látunk a — finum veni papirt!
- Megromlik az ifju — Tanu mar a bölcsölen; Ven ma mar a gyermek — Gyermek idejében!
- A magasban mereng — — — Honnan ha lezhan Nem zárdá fal köze, De más fele rohan!
- Pillanatnyi bál s elv — Hosszu csalódlással Ölekezte járnak A mai világgal.
- Felfordult világ ez — az ég fele lábbal. . . . No de fel is hagok E rut csunya vaddal! . . .
- O. O. urnak helyben. Nem közöljük. De minek is közölnek? . . . azért talán, hogy ön miatt kollégáinkal összeveszölőnk? Olyan nincs — Mi nándenkít szeretök, még az „Létó” is, barha e delicatasából nem részszőlőnk. Latni azonban látunk a — finum veni papirt!

* * * * *
Felölés szerkesztő: ANGYAL GYULA.
Fónunkatárs: Vitéz Mihály.

Hirdetmény.

A kálló-szeméni regály jog f. 1876-ik év január 27-én d. e. 10 órákor nyilvános árverésen 200 ft. bánómpenz letétele mellett, Kálló-Semjén község közházánál bérbé fog adati, mihez árverelni szándékozik ezennel meghivatnak — A feltételek alólírótnál megtekinthetők.

Nagy Sándor, földesur megbíztott.